

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Факультет соціальної та психологічної освіти
Кафедра психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Завідувач кафедри

Олександр САФІН

09 серпня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 09 ВІКОВА ТА ПЕДАГОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність: 053 Психологія

Освітня програма: Психологія

Умань - 2022

Робоча програма з дисципліни «Вікова та педагогічна психологія» для здобувачів вищої освіти спеціальності 053 Психологія

Розробник: Данилевич Лариса Арсеніївна, доцент кафедри психології, кандидат психологічних наук

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри психології

Протокол № 1 від «09» серпня 2022 року

Завідувач кафедри психології

(Олександр САФІН)

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної комісії факультету

Протокол №1 від «09» серпня 2022 року

Голова науково-методичної комісії факультету соціальної та психологічної освіти

Галина БОНДАРЕНКО

Пролонговано:

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	Денна	Заочна
Вид дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	Українська	українська
Загальний обсяг у кредитах ЄКТС / годинах	4/120	4/120
Курс	1	1
Семестр	2	2
Кількість змістових модулів із розподілом	2	2
Обсяг кредитів	4	4
Обсяг годин, у тому числі:	120	120
Аудиторні:	60	14
Лекційні	30	6
Семінарські / Практичні	30	8
Лабораторні		
Самостійна робота	60	106
Індивідуальні завдання		
Форма семестрового контролю	Екзамен	екзамен

2. Мета і завдання навчальної дисципліни.

Метою курсу є оволодіння здобувачами системою теоретичних знань про основні закономірності та динаміку психічного розвитку індивіда у різні вікові періоди онтогенезу, розуміння особливостей розвитку психіки та особистості на кожному віковому етапі, змістових характеристик психологічного віку, ознайомлення із сутністю вітчизняних та зарубіжних теорій, концепцій психічного розвитку.

Завдання: поглибити теоретичні знання про індивідуально-психологічні особливості розвитку особистості на різних вікових етапах онтогенезу від зародження до періоду ранньої та зрілої юності, про закономірності розвитку, навчання, виховання особистості; формувати вміння використовувати психологічні знання курсу в професійній діяльності з урахуванням вікових та індивідуально-типологічних особливостей, поведінки та вчинків у кризових періодах розвитку; підвищувати рівень психологічної культури здобувачів вищої освіти.

3. Результати навчання за дисципліною.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен здобути такі **компетентності**

ЗК 2. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.

ЗК 4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, прагнути до розвитку та саморозвитку.

ФК 2. Здатність до розуміння природи психічних явищ, поведінки, діяльності та вчинків.

ФК 3. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

ФК 6. Здатність розуміти індивідуальні відмінності особистості та основні підходи до їх вивчення.

У результаті вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти мають сформувати, вдосконалити такі *soft skills*: комунікабельність, вміння виступати перед аудиторією, вміння приймати рішення, відповідальність, вміння вирішувати проблему, наполегливість, вміння

критично мислити, здатність порозумітись, розвиток соціальних навиків та емоційного сприйняття, уміння аргументувати свою думку.

Очікувані результати навчання:

ПРН 1. Аналізувати, порівнювати та пояснювати психічні й соціально-психологічні явища.

ПРН 2. Розуміти особливості формування психічних явищ в контексті навчально-професійних завдань.

4. Програма навчальної дисципліни.

Змістовий модуль I. Загальні засади психічного розвитку особистості в онтогенезі періоду дитинства.

Тема 1. Предмет, завдання, методи вікової та педагогічної психології.

Поняття вікової психології як науки. Предмет педагогічної психології. Завдання сучасної вікової психології. Розділи сучасної вікової психології. Розділи педагогічної психології. Зв'язок сучасної вікової та педагогічної психології з іншими науками. Проблеми та завдання сучасної вікової та педагогічної психології; психологічні особливості інклюзивного навчання. Сучасні теоретичні концепції вікової та педагогічної психології. Методи дослідження вікової та педагогічної психології.

Тема 2. Психічний розвиток особистості в онтогенезі.

Поняття про психічний розвиток особистості в онтогенезі. Фактори психічного розвитку. Загальні закономірності психічного розвитку особистості. Показники психічного і особистісного розвитку. Рушійні сили психічного розвитку. Вікова періодизація психічного розвитку людини. Принципи вікової періодизації психічного розвитку за Д.Б.Ельконіним. Провідна діяльність, соціальна ситуація розвитку вікового періоду. Періодизація психосоціального розвитку особистості за Е. Еріксоном.

Тема 3. Початок людського життя.

Пренатальний період розвитку: фази та особливості розвитку плоду. Психічний розвиток плоду пренатального періоду. Психічний розвиток новонародженої дитини. Криза новонародженості та її характеристика. Вроджені форми поведінки та психіки новонародженої дитини. Соціальна ситуація розвитку новонародженої дитини. Психічний розвиток та новоутворення в період новонародженості. Комплекс поживлення.

Тема 4. Особливості психічного розвитку в немовлячий період.

Соціальна ситуація розвитку та провідна діяльність немовлячого періоду. Фізичний розвиток дитини немовлячого віку. Розвиток сенсорної сфери та мови немовляти. Автономна мова. Криза першого року життя, новоутворення немовлячого віку.

Тема 5. Психічний розвиток в ранньому віці (переддошкільний період).

Значення раннього віку в онтогенезі індивіда. Соціальна ситуація розвитку, сенситивний період раннього віку. Розвиток провідної діяльності дітей раннього віку. Розвиток мови, пізнавальної та мотиваційної сфери. новоутворення раннього віку. Криза 3-х річного віку.

Тема 6. Психічний та особистісний розвиток дитини дошкільного періоду.

Соціальна ситуація розвитку в дошкільному віці. Провідна діяльність у дошкільному віці та її розвиток протягом періоду. Новоутворення дошкільного віку. Розвиток мовлення у дошкільному віці. Особливості сенсорного розвитку дошкільника. Розумовий розвиток дошкільника. Розвиток особистості дошкільника. Криза 6-7 річного віку. Психологічна готовність дошкільника до навчання в школі: інтелектуальна, особистісна, емоційно-вольова, соціально-психологічна.

Тема 7. Психологія молодшого школяра (зрілого дитинства).

Загальна характеристика розвитку молодшого школяра. Соціальна ситуація розвитку. Позиція школяра. Навчальна діяльність як провідна у розвитку особистості молодшого школяра. Структура навчальної діяльності. Новоутворення молодшого шкільного віку.

Розвиток самосвідомості молодшого школяра. Розвиток спонукальної сфери молодшого школяра. Особливості пізнавальної сфери.

Змістовий модуль 2. Психічний розвиток особистості періоду дорослішання. Педагогічна психологія.

Тема 8. Психічний та особистісний розвиток підлітків.

Загальна характеристика психічного і особистісного розвитку підлітка. Соціальна ситуація розвитку підлітка. Криза підліткового віку та її особливості за статеву ознакою (межі кризи у дівчат і хлопців). Провідна діяльність підлітка. Психологічні новоутворення підліткового віку. Розвиток самосвідомості у підлітковому віці. Розвиток мотиваційної сфери підлітка. Пізнавальний розвиток у підлітковому віці. Педагогічно занедбані підлітки. Акцентуації в характері підлітків.

Тема 9. Психологія ранньої та зрілої юності.

Соціальна ситуація розвитку в ранньому юнацькому віці. Розвиток самосвідомості в ранній юності. Розвиток спонукальної сфери особистості у період ранньої юності. Особливості спілкування у ранній юності. Розвиток пізнавальної сфери у ранній юності. Показники соціально-психологічної готовності випускника школи до самостійного життя. Загальні особливості зрілої юності. Розумовий розвиток в зрілій юності. Формування особистості в юнацькому віці.

Тема 10. Психологія навчання.

Поняття про наочність, навчання, учіння. Рівні та типи наочності. Психологічні основи освітніх технологій. Загальна характеристика учбової діяльності та її структури. Типи та види навчання. Чинники ефективного навчання. Способи активізації учбової діяльності школярів. Активні форми психолого-педагогічного впливу на мотивацію учіння. Змістовний компонент навчальної діяльності. Формування і розвиток навички у процесі учіння

Тема 11. Психологія виховання і самовиховання особистості.

Значення психологічних знань для побудови теорії виховання. Психологічні механізми формування особистості. Проблема управління вихованням. Характеристика чинників ефективності виховної роботи. Показники і критерії вихованості, їх психологічна природа. Психологія самовиховання та перевиховання. Причини конфліктів старшокласників з учителями та їх профілактика

Тема 12. Психологія педагогічної діяльності та особистості вчителя.

Професійно значущі якості особистості вчителя. Педагогічні здібності вчителя та їх розвиток. Характеристика педагогічної діяльності: структурні компоненти; рівні результативності. Індивідуальний стиль діяльності вчителя. Психологія педагогічної саморегуляції. Загальна характеристика педагогічного спілкування. Про залежність системи мотивів учіння майбутніх психологів від активних форм психолого-педагогічного впливу викладача.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		Л	П	Л	інд	с.р.		Л	П	лаб	інд	с.р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Загальні засади психічного розвитку особистості в онтогенезі періоду дитинства.												

Тема 1. Предмет, завдання, методи вікової та педагогічної психології	12	4	4			4	12	2	2			8
Тема 2. Психічний розвиток особистості в онтогенезі.	12	4	2			6	10		2			8
Тема 3. Початок людського життя	8	2	2			4	8					8
Тема 4. Особливості психічного розвитку в немовлячий період.	8	2	2			4	8					8
Тема 5. Психічний розвиток в ранньому віці (переддошкільний період).	8	2	2			4	8					8
Тема 6. Психічний та особистісний розвиток дитини дошкільного періоду.	8	2	2			4	8					8
Тема 7. Психологія молодшого школяра (зрілого дитинства).	8	2	2			4	8					8
Разом за змістовим модулем 1	64	12	12			30	62	2	4			56
Змістовий модуль 2. Психічний розвиток особистості періоду дорослішання. Педагогічна психологія												
Тема 8. Психічний та особистісний розвиток підлітків.	10	2	2			6	12	2				10
Тема 9. Психологія ранньої та зрілої юності.	10	2	2			6	10		2			10
Тема 10. Психологія навчання	12	4	2			6	10					10
Тема 11. Психологія виховання і самовиховання особистості	12	2	4			6	12		2			10
Тема 12. Психологія педагогічної діяльності і особистості вчителя.	12	2	4			6	12	2				10
Разом за змістовим модулем 3	56	8	10			30	58	4	4			50
Усього годин	120	30	30			60	120	6	8			106
Модуль 2												

ІНДЗ												
Усього годин	120	30	30			60	120	6	8			106

6. Теми семінарських/практичних занять.

№ з/п	Назва теми	Денн.ф. год.	Заоч.ф. год.
1	Предмет, завдання вікової та педагогічної психології	2	
2	Сучасні теоретичні концепції вікової та педагогічної психології	2	2
3	Закономірності психічного розвитку особистості	2	
4	Вікова періодизація психічного розвитку людини	2	
5	Початок людського життя. Пренатальний період розвитку індивіда.	2	
6	Криза новонародженості.	2	
7	Психічний розвиток дитини немовлячого віку	2	
8	Психологічні особливості розвитку в період раннього дитинства	2	
9	Психічний та особистісний розвиток дитини в дошкільному віці.	2	
10	Психологія молодшого школяра (зрілого дитинства).	2	2
11	Психічний та особистісний розвиток підлітків.	2	2
12	Психічний розвиток в ранньому та зрілому юнацькому віці.	2	
13	Психологія навчання	2	
14	Психологія виховання і самовиховання особистості	2	
15	Психологія педагогічної діяльності і особистості вчителя	2	2
Всього		30	8

7. Самостійна робота

Для виконання самостійної роботи пропонуються питання з тем курсу, які вносяться на самостійне опрацювання. Перелік питань надано у таблиці. Під час підготовки питань здобувачі використовують рекомендовану літературу з основного списку джерел, конспектують інформацію. Питання самостійної роботи розповідають на семінарських заняттях у доповнення до основних питань семінарських та лабораторних занять, виступ до 5 хвилин.

№ з/п	Назва теми	Вид роботи	Денна год.	Заочна год.
1	Наукові ідеї про рушійні сили та суперечності (внутрішні/зовнішні) психічного розвитку у поглядах Виготського Л.С., Костюка Г.С.	Порівняльна таблиця	4	8
2	Методи дослідження вікової та педагогічної психології.	Схема	4	8
3	Фактори психічного розвитку (соціальний, біологічний, активність особистості).	Таблиця	6	8

	Соціальна ситуація розвитку, провідна діяльність вікового періоду.	таблиця		
4.	Психологічний та фізичний розвиток дитини в період новонародженості	Пам'ятка батькам щодо психічного та фізичного розвитку дитини.	4	4
5	Криза 1 року життя. Як послабити прояви кризи?	Рекомендації батькам щодо послаблення кризи Психолого-педагогічні ситуації та їх розв'язання	4	8
6.	Формування особистості дитини раннього віку. Криза 3-х років.	Рекомендації батькам щодо послаблення кризи	4	8
7	Розвиток пізнавального спілкування в дошкільному віці.	Психологічний портрет дошкільника віку «чомучки»	4	
8	Психологічна готовність дитини до шкільного навчання. (характеристика сутності та методів психологічної діагностики особистісної, інтелектуальної, емоційно-мотиваційної сфер).	Таблиця	4	10
9	Криза підліткового віку та її особливості за статевою ознакою (межі кризи у дівчат і хлопців).	Психологічний портрет	4	8
10	Підліткова шкільна дезадаптація та її подолання.	Рекомендації психолога. .	4	10
11.	Порівняти соціальні ситуації розвитку у ранній та зрілій юності.	Таблиця або схема (старшокласник, студент, працюючий)	4	10
12.	Змістовний компонент навчальної діяльності. Формування і розвиток навички у процесі учіння (Токарева Н.М. (Токарева Н.М. Вікова та педагогічна психологія)	конспект	4	8
13.	Причини конфліктів старшокласників з учителями та їх профілактика	Вирішення психолого – педагогічних ситуацій	4	8
14.	Стаття : Данилевич Л.А. Про залежність системи мотивів учіння майбутніх психологів від активних форм психолого-педагогічного впливу викладача».	Складання плану статті (у тезах)	6	8
	Разом		60	106

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Оцінювання різних видів самостійної роботи, поданої в таблиці, здійснюється за критеріями оцінки самостійної роботи.

№ п/п	Критерії оцінювання	Кількість балів	Разом
1	Повнота розкриття питання. Логіка викладення, культура мовлення, впевненість, емоційність та аргументованість	1	2
2	Використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань, інтернет-ресурсів тощо)	0,5	
3	Аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки	0,5	

8. Індивідуальні завдання ІНДЗ

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності здобувача, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Вікова та педагогічна психологія» – це вид навчально-дослідної роботи здобувача, яка містить зміст та аналіз результатів дослідницької діяльності, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Форма ІНДЗ: завершена практична дослідницька робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських занять та самостійної роботи студентів.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка охоплює тему (або декілька тем) навчального курсу.

Здобувачі вибирають одне із запропонованих завдань ІНДЗ.

Види завдань ІНДЗ та критерії оцінювання

№ п/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів
1.	Публікація тез, статті у наукових виданнях (без виступу)	10
2.	Публікація тез, статті у наукових виданнях з виступом на пленарному або секційному засіданнях	10
3.	Виступ на пленарному або секційному засіданнях (без публікації)	10
4.	Самостійний опис 6 проблемних психолого-педагогічних ситуацій з варіантом розв'язання.	10
5.	Розробити презентацію однієї із тем (на вибір), що виносяться на самостійне опрацювання.	10

Психолого-педагогічні ситуації – це власне спостереження та опис (до 10) психолого-педагогічних ситуацій, в яких спостерігається конфлікт/проблема, яку потрібно вирішити, та описати оптимальний варіант (конфлікт у спілкуванні, кризові прояви

розвитку, у відносинах між дітьми і дорослими, або між дітьми; які можуть спостерігатися у повсякденному житті у різних вікових періодах (немовлячий, ранній, дошкільний, молодший шкільний вік, підлітковий, юнацький тощо) та потребують врахування індивідуально-вікових особливостей.

У психолого-педагогічній ситуації має бути опис конкретної проблемної ситуації, запитання у розв'язанні проблеми, та відповідь, яка є найкращою. Спосіб розв'язання проблеми на має базуватися основі знань з вікової та педагогічної психології - оптимальний спосіб вирішення.

Наприклад: Ситуація. "Дівчинка Людочка (11 місяців) не хоче йти спати в обідній час. На всі прохання мами - капризує, плаче, бо зацікавилась новим предметом - ключами. **Запитання:** Як заспокоїти дитину і вмовити йти спати? **Відповідь:** зацікавити такою іграшкою, якою давно гралася, або, наприклад, вибрати іграшку, з якою дитина лягає спати – і «говорити за іграшку»: «Людочка, лялька хоче спати» - і казати за ляльку – «поклади мене у ліжко і заколисай». **Пояснення.** У віковій психології дитина в цьому віці легко переключає увагу завдяки зацікавленню, наслідує дії дорослого, який показує, як треба колихати, і пропонує йти класти іграшку спати тощо.

У відповіді враховуються пояснення на основі знань вікових психологічних особливостей: новоутворення віку, кризи вікового розвитку, соціальна ситуація розвитку, провідна діяльність, вікові прояви психічних процесів, емоційно-вольової сфери тощо. Оформити у формі документа Word.

Критерії оцінювання психолого-педагогічних ситуацій

Кількість балів	Відповідність ситуацій різним віковим періодам	Опис змісту проблеми та виклад змісту	Відповідність запитань психолого-педагогічної ситуації (проблеми)	Розв'язання ситуації: рівень розкриття причини існуючої проблеми
5 балів	Всі описані ситуації (до 10) характеризують різні вікові періоди курсу	У формулюванні ситуацій наявна значуща психологічна проблема вікового періоду, деталізовані показники психологічного віку	Запитання враховують закономірності психічного розвитку та теоретичні наукові положення	Розв'язання-відповіді є узагальненим, з повною характеристикою психологічних особливостей, логічними обґрунтованими поясненнями.
4 балів	6-8 ситуацій відносяться до різних вікових періодів	Зміст більшої частини ситуацій сформульовані логічно, з врахуванням вікових проблем розвитку	Більшачастина запитань враховують ключові положення наукових теорій, але деякі не відповідні особливостям психічного розвитку.	Розв'язання включає психологічні характеристики віку, інформацію подано логічно, у певному порядку, але у поясненні є незначні неточності
2- 3 бали	3 ситуації відносяться до різних вікових	Зміст половини ситуацій є стандартним, а	Запитання перевантажені інформацією.	Розв'язані половина ситуацій,

	періодів, інші- одного віку	інших - нелогічним, проблема не обґрунтована		пояснення викладено логічно, однак у більшій частині висновків відсутні показники психічного розвитку.
0-1 бал	Всі ситуації відносяться до одного або двох вікових періодів	Опис ситуації щодо психологічної проблеми розвитку відсутній або є не логічними	Запитання не враховують знання з курсу даної науки	Відповіді не дають чіткого наукового розкриття причин ситуації

Презентація – це представлення результатів самостійної роботи студента з опрацювання обраної теми, питання, завдання і т.п. Мета презентації – набуття студентами навичок з аналізу власної роботи і публічного представлення результатів дослідження.

Вимоги до презентацій

- стислий виклад матеріалу, максимальна інформативність тексту;
- 18-20 слайдів (Powerpoint);
- ретельно структурована інформація з акцентом на основні аспекти питання, проблеми, завдання, тощо;
- наявність коротких та лаконічних заголовків;
- важливу інформацію (наприклад, висновки, визначення, правила тощо) треба подавати великим та виділеним шрифтом і розміщувати в лівому верхньому кутку слайда; другорядну інформацію бажано розміщувати внизу слайда;
- кожному положенню (ідеї) треба відвести окремий абзац; головну ідею треба викласти в першому рядку абзацу;
- використовуйте табличні форми подання інформації (діаграми, схеми) для ілюстрації найважливіших фактів, що дасть змогу подати матеріал компактно й наочно;
- пояснення треба розміщувати якнайближче до ілюстрацій, із якими вони мають з'являтися на екрані одночасно;
- текстову інформацію потрібно ретельно перевірити на відсутність граматичних і стилістичних помилок.

Критерії оцінювання презентації

Кількість балів	Мета	Висновки	Ключові положення	Структура
9 - 10 балів	Всі частини презентації пов'язані з метою і предметом дослідження	Результати дослідження узагальнюються з метою формулювання важливих і значущих висновків за темою дослідження	Презентація має в основі ключові положення, які повністю розкривають тему дослідження	Презентація починається слайдом, який викликає інтерес до теми дослідження, надає інформацію в логічній послідовності.
6-8 балів	Всі частини презентації	Результати дослідження	Презентація має в основі декілька	Презентація починається із

	містять важливі твердження за темою дослідження	узагальнюються з метою формулювання висновків за темою дослідження	ключових положень, які не повністю розкривають тему дослідження	вступу, надає інформацію в певному порядку і завершується викладенням важливих моментів дослідження
3-5 балів	Презентація містить важливі твердження за темою дослідження, але містить не відповідні темі інформацію	Деякі висновки є нелогічними і необґрунтованими	Презентація має в основі декілька ключових положень, однак вони перевантажені інформацією	Презентація має вступ і висновки, однак є непослідовність викладу теми дослідження
1-2 бали	Презентація не має відношення до теми дослідження	Висновки відсутні або є нелогічними	Не визначені ключові положення	Презентація не містить вступу, не дає чіткого уявлення про тему дослідження

9. Методи навчання

Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності: лекції, з використанням сучасних інформаційних технологій, інтерактивних методів, семінарські заняття, підготовка рефератів на задані теми. Розв'язування навчальних проблемних психолого-педагогічних ситуацій для різних вікових періодів, які передбачають у їх розв'язанні знання психологічних особливостей психіки особистості тощо.

Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчальної пізнавальної діяльності: створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

Інтерактивні методи навчання: дискусії; мозковий штурм, ділові і рольові ігри, тренінги.

Загальний стиль навчання – завдання-орієнтований. Лекційні курси поєднуються із семінарськими заняттями. Переважно навчання відбувається в групах, з дискусіями та підготовкою презентацій самостійно та в малих групах.

Методи навчання (МН):

- МН 1– проблемна лекція;
- МН 2– частково-пошуковий метод;
- МН 3 – репродуктивний метод;
- МН 4 – евристична бесіда;
- МН 5 – складання тез
- МН 6– проблемне навчання,
- МН 7 – метод ситуаційного аналізу.

10. Методи контролю

Формами контролю знань здобувачів є поточний, модульний і підсумковий контроль. Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять, він має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи.

Модульний контроль проходить після вивчення програмного матеріалу кожного змістового модуля. Форму модульного контролю (у вигляді тестів, письмової контрольної роботи, колоквиуму) обирає лектор дисципліни. Після проведення модульного контролю з усіх змістових модулів і визначення їх рейтингових оцінок лектор дисципліни визначає загальний рейтинг здобувача з навчальної роботи.

Методи оцінювання (МО): МО 1 – усне опитування;

МО 2– письмове опитування;

МО 3 – тестування;

МО 4 – модульний контроль;

МО 5 – підсумковий контроль.

МО 6 – екзамен.

Критерії оцінювання відповіді на занятті

Кількість балів	Характеристика відповіді
4-5	Здобувач засвоїв теоретичний матеріал, демонструє глибокі і всебічні знання відповідної теми, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, вміє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, логічно та обґрунтовано будувати висновки; безпомилково відповідає на питання, використовуючи матеріали, що виносяться на самостійне опрацювання.
3	Здобувач добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного завдання; неповно відтворює основний зміст матеріалів, які виносяться на самоопрацювання.
2	Здобувач в основному засвоїв теоретичний матеріал теми заняття, фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, показує початкову уяву про предмет вивчення, при відтворенні основного навчального матеріалу допускає суттєві помилки, наводить прості приклади, непереконливо відповідає, плутає поняття, фрагментарно відтворює матеріал, що виносився на самостійне опрацювання.
1	Здобувач не опанував навчальний матеріал з теми, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове мислення, практичні навички не сформовані.

12. Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінки **«відмінно» (А)** заслуговує слухач, який виявив всебічні, системні й глибокі знання та розуміння навчального матеріалу і вміння вільно виконувати передбачені програмою завдання, ознайомлений з основною і додатковою психологічною літературою.

Зазвичай, оцінка **«відмінно»** ставиться студентам, які засвоїли взаємозв'язок основних категорій і понять вікової психології, усвідомлюють значення наукових знань для розуміння закономірностей психічного розвитку особистості на різних вікових етапах, творчо використовують їх при розв'язанні ситуаційних психолого-педагогічних завдань.

Оцінки *«добре» (BC)* заслуговує студент, який виявив повне знання та розуміння навчального матеріалу, успішно виконав передбачені програмою завдання, засвоїв рекомендовану основну психологічну літературу.

Як правило, оцінка *«добре»* виставляється студентам, які засвідчили системні знання та розуміння з навчального матеріалу і здатні до їх самостійного поповнення та оновлення під час подальшої навчальної роботи і професійної діяльності. Одночасно вони допустили несуттєві неточності, пропуски, помилки, які змогли самостійно виправити.

Оцінки *«задовільно» (DE)* заслуговує студент, який виявив знання та розуміння основного навчального матеріалу в обсязі, потрібному для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією, частково справився з виконанням передбачених програмою завдань, ознайомлений із частиною рекомендованої основної психологічної літератури.

Зазвичай, оцінка *«задовільно»* виставляється студентам, які допустили суттєві помилки у відповіді на семінарському занятті, іспиті або при виконанні тестових завдань, але продемонстрували здатність усунути ці помилки за допомогою викладача.

Оцінка *«незадовільно» (Fx)* виставляється студентіві, який виявив значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не знайомий з основною психологічною літературою.

Як правило, «незадовільна» оцінка виставляється студентам, у яких відсутні знання з навчальної дисципліни або їх недостатньо для продовження навчання чи початку професійно-педагогічної діяльності.

Тема заняття (кількість годин)	Форма діяльно сті	Методи навчан ня й оцінюв ання	Оцінюва ння аудиторн ої роботи	Завдання самостійної, домашньої роботи та методи оцінювання	Рекоменд ована літератур а й інформаці йні ресурси	Оцінюва ння самостій ної роботи	Термін виконанн я самостій ної роботи
Модуль 1							
Змістовий модуль 1. Загальні засади вікової психології							
1. Предмет, завдання, методи вікової та педагогічної психології (4 год.)	Лекція	МН1; МН2; МН3; МН6; МН7			№ 1), 2), 5), 6)		
Предмет, завдання вікової та педагогічної психології (2)	Семинар	МН4; МН5; МО1; МО2;	3 бали	Методи дослідження вікової та педагогічної психології МО1	№ 1, 2, 3, 4, 5, 7,8	2 бали	До проведен ня аудиторн ого заняття
Сучасні теоретичні концепції вікової та педагогічної психології (2)	Семинар	МН4; МН5; МО1; МО2;	3 бали	Суперечності психічного розвитку (погляди Виготського Л.С., Костюка Г.С.).МО1	№ 1, 2, 3, 4, 5, 7,8	2 бал	До проведен ня аудиторн ого заняття
2. Психічний розвиток особистості в онтогенезі.(2 год)	Лекція	МН1; МН2; МН3; МН6; МН7			№ 1, 2, 3, 4, 5,6		
Закономірнос ті психічного розвитку особистості (2 год.)	Семинар	МН4; МН5; МО1; МО2; МО3.	3 бали	Фактори психічного розвитку (соціальний, біологічний, активність особистості) МО1.	№ 1, 2, 3, 4, 5, 7,8	2 бали	До проведен ня аудиторн ого заняття.
Вікова періодизація психічного розвитку людини (2 год.)	Семинар	МН4; МН5; МО1; МО2; МО3.	4 бали	Соціальна ситуація розвитку, провідна діяльність вікового періоду. МО1.	№ 1, 2, 3, 4, 5, 7,8	1 бал	До проведен ня аудиторн ого заняття

3. Початок людського життя (2 год.)	Лекція	МН1; МН2; МН3; МН6; .			№ 2, 5, 9		
Початок людського життя. Пренатальний період розвитку індивіда. (2 год.)	Семинар	МН4; МН5; МО1; МО2; МО3.	4 бали		№ 1, 2, 3, 5, 9		
Криза новонародженості.(2 год)	Семинар	МН4; МН5; МО1; МО2; МО3.	3 бали	Психологічний та фізичний розвиток дитини в період новонародженості МО1	№ 1, 2, 3, 5, 9	1 бал	До проведення аудиторного заняття
4. Особливості психічного розвитку в немовлячий період. (2 год)	Лекція	МН1; МН2; МН3; МН6;					
Психічний розвиток дитини немовлячого віку. (2 год.)	Семинар	МН4; МН5; МО1; МО2; МО3.	3 бали	Криза 1 року життя. Фізичні надбання та психічні новоутворення віку.МО1.	№ 1, 2, 3, 5, 9	1 бал	До проведення аудиторного заняття
5. Психічний розвиток в ранньому віці (переддошкільний період).(2 год.)	Лекція	МН1; МН2; МН3; МН6;.			№ 2, 5, 9		
Психологічні особливості розвитку в період раннього дитинства (2 год.)	Семинар	МН4; МН5;; МО1; МО2; МО3.	3 бали	Формування особистості дитини раннього віку. Криза 3-х років. МО1	№ 1, 2, 3, 5	2 бали	До проведення аудиторного заняття.
6. Психічний та особистісний розвиток дитини	Лекція	МН1; МН2; МН3; МН6; МН7.			№ 2, 4, 6		

дошкільного періоду..(2 год.)							
Психічний та особистісний розвиток дитини в дошкільному віці (2 год.)	Семинар	МН4; МН5; МО1; МО2; МО3.	3 бали	Розвиток пізнавального спілкування в дошкільному віці МО1	№ 1, 2, 3, 4, 6	2 бали	До проведення аудиторного заняття
7. Психологія молодшого школяра (зрілого дитинства).(2 год.)	Лекція	МН1; МН2; МН3; МН6;			№ 1, 2, 3, 4, 5, 7,8		
Психічний розвиток молодшого школяра (зрілого дитинства). (2 год.)	Семинар	МН4; МН5; МО1; МО2; МО3.	4 бали	Психологічна готовність дитини до шкільного навчання. МО1	№ 1, 2, 3, 4, 5, 7,8	1 бал	До проведення аудиторного заняття.
Модульний контроль 1.	Оцінювання програмних результатів навчання	МО4.	5 балів				
Змістовий модуль 2. Психічний розвиток особистості періоду дорослішання. Педагогічна психологія							
8. Психічний та особистісний розвиток підлітків.(2 год.)	Лекція	МН1; МН2; МН3; МН6;.			№ 1, 2, 3, 4, 5, 7,8		
Психічний та особистісний розвиток підлітків.(2 год.)	Семинар	МН4; МН5; МО1; МО2; МО3.	3 бали	Криза підліткового віку та її особливості за статевою ознакою. Підліткова шкільна дезадаптація та її подолання. МО1.	№ 1, 2, 3, 4, 5, 7,8	2 бали	До проведення аудиторного заняття.
9. Психологія ранньої та зрілої юності. (2 год.)	Лекція	МН1; МН2; МН3; МН6;			№ 1, 2, 3, 4, 5, 7,8		
Психічний розвиток в ранньому та	Семинар	МН4; МН5;	4 бали	Порівняти соціальні ситуації розвитку у ранній	№ 1, 2, 3, 5, 7	1 бал	До проведення

зрілому юнацькому віці. (2 год.)		МО1; МО2; МО3.		та зрілій юності. МО1.			аудиторного заняття.
10. Психологія навчання (2 год.)	Лекція	МН1; МН2; МН3; МН6;			№ 2, 5, 7		
Психологія навчання (2 год.)	Семінар	МН4; МН5; МО1; МО2; МО3.	3 бали	Змістовний компонент навчальної діяльності. Формування і розвиток навички у процесі учіння (Токарева Н.М. Вікова та педагогічна психологія) МО1	№ 1, 2, 3, 21	2 бали	До проведення аудиторного заняття
11. Психологія виховання і самовиховання особистості (2 год.)	Лекція	МН1; МН2; МН3; МН6;			№ 2, 5, 7		
Психологія виховання і самовиховання особистості (2 год.)	Семінар	МН4; МН5; МО1; МО2; МО3.	3 бали	Причини конфліктів старшокласників з учителями та їх профілактика МО1	№ 1, 2, 3, 5, 7	2 бали	До проведення аудиторного заняття.
12. Психологія педагогічної діяльності і особистості вчителя (2 год.)	Лекція	МН1; МН2; МН3; МН6; МН7.			№ 2, 3, 5, 7		
Психологія педагогічної діяльності і особистості вчителя. (2 год.)	Семінар	МН4; МН5; МО1; МО2; МО3.	3 бали	Про залежність системи мотивів учіння майбутніх психологів від активних форм психолого-педагогічного впливу викладача» (Стаття : Данилевич Л.А.). МО1	№ 1, 2, 3, 5, 7	2 бали	До проведення аудиторного заняття
Модульний контроль 1.	Оцінювання програмних результатів	МО4.	5 балів				

	тів навчання						
Підсумковий контроль	Екзамен	МО5 МО6.	10 балів				
Модуль 2							
			10 балів	Виконання ІНДЗ			

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота																	ІНДЗ	ПК	Сума
ЗМ1						ЗМ2													
1	2	3	4	5	6	7	М К	8	9	10	11	12	13	14	15	МК 2	10	10	100
5	5	4	4	4	4	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	
60-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: Впроваджено мультимедійні засоби (електронні підручники, словники, енциклопедії, відео-, та аудіо матеріали; ресурси Інтернету, мультимедійні дошки). Ефективно використовується система дистанційного навчання "Moodl", яка є засобом отримання студентами необхідної інформації, активізації, комунікації (зокрема, у ситуації викладач – студент), перевірки знань, умінь та навичок.

16. Рекомендована література

Основна

1. Вікова психологія: навч. посібник: рек. МОН України для студ. ВНЗ / О. П. Сергєєнкова, О. А. Столярчук, О. П. Коханова, О. В. Пасєка; МОН України, Київський ун-т ім. Бориса Грінченка. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 375, [1] с. табл. Бібліогр.: с. 345–347.

2. Вікова та педагогічна психологія. / Кол. авт.: О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук. К.: Каравела, 2019. 399 с.
3. Видра О.Г. Вікова та педагогічна психологія. К.: Центр учбової літератури, 2018. 111 с.
4. Кутішенко В.П. Вікова та педагогічна психологія. К.: Центр учбової літератури, 2020. 125 с.
5. Данилевич Л. А. Методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти за початковим (короткий цикл) рівнем з дисципліни «Вікова та педагогічна психологія». Умань: УДПУ, 2022. 12 с.
6. Данилевич Л. А. Методичні рекомендації до практичних занять здобувачів вищої освіти за початковим (короткий цикл) рівнем з дисципліни «Вікова та педагогічна психологія». Умань: УДПУ, 2022. 36 с.
7. Данилевич Л.А. Про залежність системи мотивів учіння майбутніх психологів від активних форм психолого-педагогічного впливу викладача». *Вісник Національного університету оборони України* : зб-к наук. праць. К.: НУОУ, 2018. Вип. 1(49). С.26-32. URL : <https://dspace.udpu.edu.ua/handle/123456789/14077>
8. Павелків Р.В. Вікова психологія. К.: Кондор, 2018. 468 с.
9. Педагогічна психологія / Уклад.: С. М. Ольховецький, В. С. Ольховецький. Умань: Візаві, 2021. 221 с.
10. Савчин М.І. Вікова психологія: Навчальний посібник. К.: Академвидав, 2019. 382 с.
11. Токарева Н.М. Шамне А.В. Вікова та педагогічна психологія : підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ, 2017. 480 с.

Допоміжна

1. Лисянська Т.М. Педагогічна психологія: практикум. К.: Каравела, 2018. 223 с.
2. Проблеми вікової психології: хрестоматія / Упоряд.: Т. О. Гетьман, Т. Д. Кричківська. К.: КНТ, 2016. 469 с.
3. Освітнє середовище як чинник становлення обдарованої особистості / за ред. Р. О. Семенової. К.; Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. 227 с.
4. Рибалка В.В. Психологія та педагогіка праці особистості: від обдарованості дитини до майстерності дорослого. К.: Ін-т обдарованої дитини НАПН України, 2014. 218 с.
5. Токарева Н.М. Шамне А.В. Вікова та педагогічна психологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ, 2017. 480 с. URL: https://www.researchgate.net/profile/Anzhelika-Kolly-Shamne/publication/326088870_Tokareva_N_M_Samne_A_V_Vikova_ta_pedagogicna_psihologia_navcalnij_posibnik_dla_studentiv_visih_navcalnih_zakladiv_N_M_Tokareva_A_V_Samne_-_Kiiiv_2017_-_548_s/links/5b379bbc4585150d23e6803b
6. Формування творчої особистості вчителя, студента, учня: психологічний дискурс. Кол. авт.: О. Д. Сафін, Н. В. Гуртовенко, С. Ю. Діхтяренко. Умань: Візаві, 2021. 382 с.
7. Функціонування творчого мислення в інформаційно-віртуальному просторі суб'єкта : монографія / В. О. Моляко, Ю. А. Гулько, Н. А. Ваганова та ін.; за ред. В. О. Моляко. Київ., 2021. 165 с.
8. Deci E. L., Ryan R. M. Self-determination theory: A macrotheory of human motivation, development and health. *Canadian Psychology*. 2008. Vol. 49. P. 182–185.
9. Bandura A., Bussey K. On broadening the cognitive, motivational and sociostructural scope of theorizing about gender development and functioning *Psychological bulletin*. 2004. Vol. 130. № 5. Pp. 691-701.

14. Інформаційні ресурси

1. Використання інформації про вікову та педагогічну психологію, розміщеної на веб-сторінках:

<https://moodle.dls.udpu.edu.ua/course/view.php?id=5533> – електронний курс ОК «Вікова та педагогічна психологія»;

<http://psyj.udpu.edu.ua/> - сайту Психологічного журналу;

www.nduv.gov.ua - бібліотеки імені В.І.Вернадського;

<https://lib.iitta.gov.ua/> - Електронної бібліотека НАПН України;

<http://psychology-naes-ua.institute/info/253/> - бібліотеки ім. А.Ф. Залевської Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України;

<http://psychology-naes-ua.institute/info/137/> - Лабораторія психології дошкільника, Інститут психології ім. Г.С. Костюка АПН України;

<http://psychology-naes-ua.institute/info/119/> - Лабораторія психології навчання ім. І.О. Синиці; Інститут психології ім. Г.С. Костюка АПН України;

<http://psychology-naes-ua.institute/info/142/> - Лабораторії психології обдарованості, Інститут психології ім. Г.С. Костюка АПН України;

<https://library.udpu.edu.ua/> - Електронної бібліотека УДПУ імені Павла Тичини;

<https://dspace.udpu.edu.ua/> - Електронний інституційний репозитарій УДПУ імені Павла Тичини.

2. Сайти з неформальної освіти:

<https://prometheus.org.ua/> - платформа Прометеус;

<https://www.ed-era.com/courses/> - студія онлайн-освіти EdEra;

<https://eduhub.in.ua> - Освітній Хаб - [EduHub.in.ua](https://eduhub.in.ua)